

ATT VÄXA GENOM SKAPANDE

ETT TREÅRIGT PROJEKT MELLAN UNGA PÅ OPERAN
OCH SMEDSHAGSSKOLAN

Att skapa och uppleva kultur TILLSAMMANS

Av Anna Karinsdotter, konstnärlig chef Unga på Operan

Det finns stunder i mitt yrkesliv då jag känner mig extra stolt och lycklig. Ett sådant ögonblick har jag nu. Genom det tre år långa projektet har Kungliga Operan och Smedshagsskolan flätats samman. Vi har skapat och upplevt kultur tillsammans.

De flesta vuxna är nog överens om att det är bra att låta barn ta del av sång, musik och dans. Att få vara med och skapa, utforska och tänka fritt. Min personliga vision är att fler barn ska få den möjligheten.

Vad händer i praktiken när våra goda intentioner möter verkligheten? Hur ser barnens egna upplevelser ut? Det här är frågor som forskaren Margareta Aspán har tittat närmare på när hon följt projektet. Särskilt viktiga är de nu när FN:s konvention om barnets rättigheter blir en del av svensk lag från januari 2020.

Jag vill rikta ett stort tack till alla elever och personal på Smedshagsskolan. Tack också till Wallenius Lines som gett oss möjligheten genom generösa bidrag och slutligen tack till alla fantastiska kollegor på Kungliga Operan.

KONSTNÄRLIG CHEF UNGA PÅ OPERAN
Anna Karinsdotter
PROJEKTLEDARE Jonas Drake

PEDAGOGISKT TEAM UNGA PÅ OPERAN
Sara Lewerth, Annika Arnell, Mikael Sundin, Sara
Danielsson, Roy Sandgren, Anna el Yafi, Sebastian Durán,
Gustav Englund, Patrik Blom och Helena Thornqvist

BARNNS RÄTT TILL KULTUR

Presentation av ett treårigt samarbete med Smedshagsskolan

Kungliga Operan är Sveriges nationalscen för opera, balett och modern dans. Unga på Operan riktar sig till barn och unga med uppdraget att skapa angelägna föreställningar för ung publik och göra det möjligt för barn och unga att utöva kultur.

Efter ett lyckat samarbete* med Smedshagsskolan i Hässelby inledde Operan ett fördjupat treårigt projekt med skolan som gör det möjligt att interagera med läroplanen. Projektet syftar till att

belysa betydelsen av att aktivt arbeta med barnens perspektiv och estetiska läroprocesser i det dagliga skolarbetet och på så vis stärka barns rätt till kultur. En forskare har knutits till projektet för att undersöka hur barns inläring, gruppdynamik, utveckling påverkas när kulturen knyts ihop med läroprocessen.

*Projektet Barnkonventionen (januari–november 2015).

GENOMFÖRDA AKTIVITETER MED SMEDSHAGSSKOLAN

AUGUSTI 2017 – NOVEMBER 2019

*Under de fem terminerna har 149 enskilda aktivitetstillfällen genomförts.
Med aktivitetstillfälle räknas varje gång en klass eller haloklass
haft en enskild aktivitet med Kungliga Operan.*

HÖSTEN 2017

Alla årskurser Invigning på skolan, framträdanden från Operan, tal och tårtkalas.

Fk-åk 3 Pianokonsert *Musikaliska pärlor* på skolan.

Åk 1 och 3 Guidad visning av Operan.

Åk 2 Workshop i opera/gestaltning på skolan.

Åk 4 Guidad visning av Operans verkstäder med efterföljande workshops i scenografiskt skapande.

Åk 6 Besök av stråkkvartett ur Kungliga Hovkapellet under musiklektion på skolan.

Åk 7-9 Balettworkshop på skolan.

VÅREN 2018

Fk-åk 1 Workshop i drama/gestaltning på skolan.

Åk 2 Workshops i skuggspelsteknik, längre projekt på skolan. Besökande klass till Unga guidar unga.

Åk 3 Balettworkshop på skolan.

Åk 3-6 Konsert *De största känslorna* på skolan.

Åk 4 Fortsatt arbete med scenografiskt skapande på skolan.

Åk 5 Unga guidar unga, längre projekt på Operan.

Åk 7-9 Såg föreställningen *Min bror är Don Juan*.

Deltog i workshops som förberedelse inför besöket.

HÖSTEN 2018

Fk-åk 3 Såg föreställningen *När då då* på Operan och deltog i workshops som förberedelse inför besöket.

Åk 4 och 7-9 Workshop i opera och scenisk närvaro.

Åk 5 Unga guidar unga, längre projekt på Operan. Fortsatt arbete med scenografiskt skapande på skolan.

Åk 6 Besök av musiker ur Kungliga Hovkapellet under musiklektion på skolan.

Åk 5-6 Såg genrep av *Nötknäpparen*.

Specialklass i blandade åldrar Balettworkshop.

VÅREN 2019

Fk och åk 3 Operaworkshop på skolan.

Åk 1-2 Balettworkshop på skolan.

Åk 4 Musiklabbet, ett överraskande besök i klassrummet med en operasångare och en musiker.

Åk 5 Fortsatt arbete med scenografiskt skapande.

Åk 6-8 Såg föreställningen *Orlando*. Deltog i workshop som förberedelse inför besöket.

Åk 8 Workshop för att insamla referensunderlag till manuset med Unga på Operans kommande produktion *Orfeus och Eurydike*.

Specialklass i blandade åldrar Workshop i drama och gestaltning.

HÖSTEN 2019

Åk 1-2 Guidad visning på Operan.

Åk 6 Fortsatt arbete med scenografiskt skapande.

Alla årskurser Avslutningsdagar på skolan. Parallella workshops med samtliga Unga på Operans pedagoger som medverkat i projektet. Workshops i balett, opera, musiklabb med mera. Avslutande gemensam samling med tacktal, musikframträdanden och tårtkalas.

GRUPPDYNAMIK, VÄRDEGRUND och IDENTITETSBYGGANDE

Intervju med Lolitha Nilsson, rektor på Smedshagsskolan

VAD ÄR FÖRDELARNA MED ETT FLERÅRIGT SAMARBETE MED KUNGLIGA OPERAN?

Vi har haft tid på oss att planera samarbetet på ett bra sätt. Kultur har gått hand i handske med lärarnas insatser och förslag utan att vi behövde stressa. När Unga på Operans pedagoger och lärarna har ett dynamiskt flöde, rycks eleverna med och kulturen blir en del av skolan. Eleverna ser nu det som en naturlig del av undervisningen, att det händer saker med Operan på vårt kunskapstorg. Vårt mål är att en del av undervisningen ska blandas med kulturuttryck framöver.

VARFÖR ÄR KULTUREN EN TILLGÅNG I SKOLAN?

Eleverna får möjligheten att uttrycka sig med olika medel. Andra förmågor blir synliga, saker man inte ser i det akademiska perspektivet med konkret informationsinläring. Det finns elever som behöver uttrycka sig i estetiska och praktiska sammanhang.

När man jobbar med konstnärliga uttryck kan man få ett bredare bedömningsspann, eleverna visar sina kunskaper på annat sätt. Vi har många elever med annat modersmål än svenska, för dem har det varit en tillgång att kunna hitta andra uttryck och även vidga språket.

Delaktighet i kulturen är även en tillgång i trygghetsarbetet. Vi bygger gruppdynamik, värdegrund och hjälps åt att arbeta tillsammans.

Konsten har naturligtvis ett värde i sig – det finns barn i vår skola som förmodligen aldrig hade erfårit opera och balett, om inte Operan hade kommit till oss. Besöket på operahuset har vidgat världen för eleverna, det är spännande att komma ut till andra aktörer. Det finns ju flera olika områden att ta in i operahuset – scenografi, ljud, ljus och teknik.

I anslutning till kulturupplevelser kan man lyfta känsliga frågor och tabun som kan diskuteras. Det är viktigt för barns och ungas identitetsbyggande.

Några SMAKPROV från ett FORSKNINGSPROJEKT

Av Margareta Aspán, forskare och lärare vid Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet

ATT TA DEL AV KONSTNÄRLIGT LIV ÄR EN AV BARNETS RÄTTIGHETER

Ges barnen möjlighet att vara delaktiga? Det är den övergripande frågan som ställs i forskningen kring Unga på Operans konstnärliga projekt på Smedshagsskolan. Hur ser samspelet ut och kring vilka frågor kommer barnen att få möjligheter att uttrycka sig när professionella konstnärer arbetar långsiktigt med en skola?

I barns samspel handlar delaktighet om att erkännas för sina bidrag i till exempel leken, att på lika villkor och tillsammans skapa lekrummet. På liknande sätt kan i konstnärligt skapande varje barns rätt att räknas in, att komma till tals eller uttrycka sig på andra sätt, vara vägledande för de vuxna som initierat aktiviteten. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter så har varje barn rätt till lek, fritid och vila, och i samma artikel, nummer 31, anges det att FN-staterna ska »respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet« och de ska också »uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet«.

Barn har alltså rätt till kultur och konst men de har olika möjligheter att ta denna rättighet i anspråk. Vuxna är förstuds med nödvändighet de som måste ta ansvar och tillhandahålla möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet i barns liv. Unga på

Operans konstnärliga projekt med Smedshagsskolan visar på vilja att möta just denna rättighet.

Eftersom det här konstnärliga projektet riktar sig direkt till eleverna – och inte via fortbildning av lärare – så säkerställs att varje barn får ta del av professionella konstutövares yrkesskicklighet. Många forskare har konstaterat att lärande gynnas av att elever arbetar kreativt och utforskande, men då krävs att det är hög kvalitet på undervisningen.

De professionella konstutövarna och pedagogerna från Unga på Operan genomför aktiviteterna, ibland tillsammans med skolans egna lärare. Det säkerställer hög kvalitet.

ATT SOM FORSKARE NÄRMA SIG ETT SKOLPROJEKT

I egenskap av forskare knuten till Unga på Operans projekt med Smedshagsskolan studerar jag hur pedagoger, projektledare och professionella konstnärer iscensätter aktiviteter och processer tillsammans med elever och lärare. Utifrån det jag ser och tar del av fördjupas frågorna kring hur barnen tänker om, tar till sig och upplever Unga på Operans olika erbjudanden i form av föreställningar och workshops. Jag har träffat elever i smågrupper där vi samtalat om de olika aktiviteterna de medverkat i, och ibland har barnen ritat teckningar under tiden. Mina utgångspunkter handlar om att se närmare på vad eleverna själva erfar och hur de upplever att

arbeta med konst på en mängd olika sätt tillsammans med Unga på Operan. Det visar sig snart att barn tänker och tycker olika om sådant arbete. Därför är det viktigt att olika barn får höras i en sådan här rapport – det finns barn som älskar att gå på opera och teater, de som uppskattar att arbeta kreativt med kartong och färger för att framställa ett scenrum eller att sätta upp ett skuggspel. Det finns också barn som hellre sitter bredvid och ser på när andra prövar olika balettsteg och positioner, och barn som drar sig undan från samlingsen när operapedagogen berättar och sjunger historien om Nattens drottning och de andra i *Trollflöjten*.

Det övergripande är dock att barn som medverkat i ett så långt och omfattande projekt har fått erfarenheter och även kunskaper. De vet nu efter tre år – oavsett ifall de är aktiva och uppskattande eller mer avvaktande – vad scenkonst kan vara, vad opera och balett är för konstformer och att många olika kompetenser behövs för att sätta upp en föreställning. De har också fått möjligheter att pröva och känna sig fram genom olika uttryck – sina röster, sina rörelser och sitt skapande.

UNGA GUIDAR UNGA – HISTORIA OCH FRAMFÖRANDETS KONST

Under en serie workshops har eleverna i årskurs 5 fått lära sig fakta om opera och balett och om operahusets historia, dess rum och funktioner, Gustav III, teknik, instrument, kostym och om hur många olika yrkeskunskaper det krävs inför en uppsättning. De har, efter ett inledande möte i skolan, under tre dagar på Operan träffat Unga på Operans pedagoger och i smågrupper arbetat sig igenom de stationer de ska presentera när eleverna i årskurs 2 och deras lärare kommer för att bli guide. Under besöken på Operan går varje arbetslag om fem–sex elever, tillsammans med Unga på Operans pedagoger, igenom de fakta och berättelser som de senare ska återberätta. De får välja vad de är sugna på att ha för teman som sina ansvarsområden, och ifall flera vill ha samma så behövs lite förhandling så att det blir rättvist.

Det gäller inte bara att lyssna noga på allt som gruppens pedagog – eller storguiderna Anna, Sara och Micke – berättar, och att strukturera upp innehållet att återberätta. Det är lika viktigt att träna på själva framförandets konst. Varje pass gör de uppvärmning av kropp och röst, och det görs på flera sätt. I ring kan de tillsammans med pedagogen testa sina röstlägen och magstödet, klappa takter och känna in kropp, stämband och andning. En grupp i

taget får ha de andra två som publik när de en och en ska träna röst och artikulation.

Var och en ska gå fram som på en tänkt scen och säga 'Hej jag heter...' och 'Jag tycker om...' De ska stå stilla och titta på publiken och när de är klara gå åt sidan och titta på nästa som är på tur. Den första gruppen berättar om det de gillar. En tar fotboll, en dans, gymnastik, en gillar skidor. Anna påminner om att de ska titta på publiken. 'Det kan vara läskigt, men med övning så blir det mindre läskigt' säger Sara. Hon visar hur det blir när den som talar har för bråttom, det kan gå så fort att det inte hörs. Hon visar tydligt skillnaden. 'Ingen behöver ha bråttom.' säger Sara.

Varje elevgrupp får göra om en gång till och tänka på att ta det lugnt och titta på publiken. De gör en gång till och det blir bättre och bättre, de kan verkligen stå kvar och tala tydligt, och också tala färdigt innan de går av scenen.

BARN SOM BLIVIT GUIDADE BERÄTTAR

Elever som blivit guidade passar på att i intervjuer berätta om vad de sett under visningen. De vet att det inte är riktigt guld i Guldfoajén där de fick göra både sprattliga hopskutt och graciösa balettsteg, att speglarna som placerats mitt emot varandra skapar en oändlighetskänsla, och att falluckan en gång

trilskades med Birgit Nilsson. Att det sitter en person som hjälper sångarna från sin stol under scenen om någon glömmet texten vet de också, även om det inte var så lätt att komma ihåg vad den kallas. En elev i årskurs 3 säger:

– ... där under finns en direktör eller vad det hette, när nån glömmet så ska den börja sjunga en gång till.

En berättar om Gustav III.

– ... det var så hära, vi fick sitta typ i korridoren då när vi fick höra historien när den dära – han som gjorde Operan – när det var två män som sa till honom 'Gå inte till... till... till festen eftersom det är någon som kommer att döda dig.' /.../ Han gick dit i alla fall för han trodde inte på männen, så han var uppe på scenen och de storguiderna sa också att det var nån som sköt honom bakifrån. (Elev i årskurs 3)

Några elever funderar mycket på det dödstraff som utdömdes kungens mördare Anckarström, och hur det skulle bli idag om någon till exempel kastar tomater på statsministern.

I en grupp undrar de vad det är för hus som ligger bredvid Operan, vad det är för skillnad på ett slott och en riksdag. Återkommande i flera samtal är elevernas funderingar om vad det är för rum egentligen, kungens och drottningens rum (Kungliga foajén) på Operan, och de frågar hur ofta kungaparet

går på opera och var deras säng är någonstans. En föreslår att i lilla rummet, i drottningens rum, sover och leker de.

- Tror ni att dom sover där? undrar jag.
- Ok sover inte, leker.
- Det var jättemånga barn som frågade var sängen var, berättar jag för gruppen.
- Ja faktiskt, vart var sängen!?
- Jag tror att dom inte sover där.
- Nä, dom sover inte där, konstaterar jag.
- Jag tror att dom har ett annat rum som dom sover i. (Elever i årskurs 2)

Innehållet i barnens samtal, de frågor de ställer och hur de förklarar olika saker för varandra, och även ställer frågor till den vuxna i rummet, visar att de funderar mycket över det som de varit med om och fått berättat för sig, vilket de ibland länkar till dagens samhälle och politik. De arbetar med att få ihop detaljer till större helheter, så som vad en kung egentligen är och var en sådan bor och sover. För vad betyder det att ha ett eget rum? Deras intryck av huset, takkronor, speglar och målade änglar, och att ingen fick sitta på stolarna i just kungens rum, varvas med intryck av de fakta och berättelser kring teknik, hissar, falluckor liksom av den äldre historien kring Gustav III:s intressen och öde.

Barnen har varit med om en halv dags promenad i operahuset och fått prova en del kostymer, och tankebanorna har fått enorm spännvidd!

INTERVJU OM UNGA GUIDAR UNGA, ÅRSKURS 5. Utan någon direkt fråga börjar en grupp som guidat prata vad de kan göra nu när de vet hur det går till att guida.

- Jag vill guida på ett museum nån gång, Tekniska museet.
- Nej, jag vill på Gustav Vasa.
- Jag vill guida om dinosaurier på Naturhistoriska riksmuseet.
- Jag vill också göra ett museum /.../ alltså Historiska.
- Teknik är roligt.
- Finns det inget museum om rymden och sånt?
- Hm, Cosmonova? funderar jag.
- Nä, Cosmonova är inget museum, det är bara som en gigantisk filmvisning, och väldigt bra gjorda faktafilmer.

KONSTEN OCH KONSTHISTORIEN SOM SKOLA

I flera av Unga på Operans aktiviteter görs kopplingar till skolans kursplaner, inte minst i ämnet bild. Ett exempel är att när eleverna gjort sitt scenografiska rum ska de inte bara räkna ut proportioner och skalor, de ska också kortfattat kunna presentera sina idéer och hur de gått tillväga.

Ämnets syfte är enligt Skolverkets kursplan att eleverna bland annat ska:

- »ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att
- kommunicera med bilder för att uttrycka budskap,
- skapa bilder med digitala och hantverksmässiga tekniker och verktyg samt med olika material,
- undersöka och presentera olika ämnesområden med bilder«*

I ämnet historia ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att bland annat:

- »använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer«*

Det sistnämnda målet kommer som tydligast till uttryck i Unga guidar unga, en historisk exposé där arkitektur, konst och musik, och andra stilideal, liksom politiska skeenden får konkret innehåll genom Kungliga Operans rum. Även här nyttjas uppgifterna till att räkna, skriva, välja stödord – typiska uppgiftskonstruktioner i skolan. De som guidas lär sig förutom olika instrument, balettsteg och gamla kungar också om vikter, och antal lampor i ljuskronan.

Kopplingen mellan konstens uttryck och framställning och skolans mål blir tydlig. Alla delar i projektet drar dock inte upp denna linje. Konsten i sig ges också plats. Konst som något att inte direkt lära sig något av, utan istället att gripas tag av. Konst att roas och kanske förundras och förbryllas av.

FÖRESTÄLLNINGEN NÄR DÅ DÅ – UTBROTT, UPPBROTT OCH ÅTERFÖRENING

När barn i årskurs 2 och 3 berättar i gruppintervjuer om sin upplevelse av att åka till Operan för att se *När då då* av Pija Lindenbaum och Niklas Brommare, tar de fasta på olika saker. När barnen tänker tillbaka på och återger historien om Bobos väntan, så väljer de ut det som driver berättelsen framåt, men de gör även intressanta tillägg och förskjutningar. När vi i en grupp ska börja rita är det en som inte varit med på föreställningen, så den andra killen får istället berätta:

– Det var en tjej, och hon... hennes pappa och mamma var skilda och sen gick hon till sin pappa varenda lördag och sånt, och hennes pappa lovade 'Ja vi ska skjutsa hit om lördag' säger han hela tiden. Och sen säger han 'Nä det går inte för jag kan inte, för jag måste göra det här nu och det här nu'... En annan tar vid:

– Och så säger han att det inte går, men då så här 'Men varför går det inte då' och då: 'Det blir ingenting då', så blev dom jättearga. Men jag tycker att det låter så där när de blev arga, så brukar min lillasyster bete sig.

– Bobosarna låter arga när de spelar arga tycker hon, precis så låter barn när de säger ifrån.

(Elever i årskurs 3)

Att föräldrarna till Bobo skilt sig är en förklaring som ges till det faktum att bara pappan är med i handlingen. Här har gruppen också satt ett kön på Bobo men det varierar i olika grupper hur de talar om den rollen, eller de tre rollerna.

Det lockande i berättelsen, i librettot, märks tydligt i samtalen med barnen. Flera barn har också läst vidare i programhäftet de fått, och särskilt uppmärksammar de den avslutande, utmanande uppgörelsen Bobo sjunger ut mot sin pappa. Den har även operapedagogen Sara pratat om i deras förarbete om föreställningen innan de åkte till operan. En elev i årskurs 2 visar hur barnet Bobo längtar efter att göra något tillsammans med pappa Papsen. Bobo fantiserar om att åka till månen. Då ska tandborste packas med. Men det bidde ingenting med det...

Barnen funderar i samtalen på hur många saker egentligen fungerade, inte minst hur alla saker och gosedjuren kunde få plats i skåpen. Flera kan berätta att de sett hjälpande händer från personer som måste stått bakom kulisserna. Flera konstaterar också att samma person spelade både pappan och Apan.

Varför hade dom tre Bobo tänker ni? frågar jag.

- För att vad heter det, dom...
- En pratade, en dansade, en sjöng.
- Och en kan inte göra det samtidigt.
- Men det var konstigt, iPadsen... var de riktiga?
- Nä det var inte riktiga, svarar ett annat barn.
- Nä jag trodde inte det heller, för det kom typ inte heller något... det brukar ju komma ljus i ansiktet när man ser.
- Eller så var det kanske en riktig men dom satte inte på.

(Elever i årskurs 3)

ETT ERKÄNNANDE TILLTAL BARNETS RÄTT TILL RESPEKT

Genomgående har Unga på Operans medarbetare visat på möjligheterna att bemöta alla barn med respekt. Det kan tyckas självklart men det är inte,

ens i vår tid, alltid så att barn erkänns som personer i sin egen rätt. Barnets rätt till delaktighet, inte minst i det konstnärliga och kulturella livet, förutsätter att barnets tankar och uttryck tas på allvar och beaktas, respekteras. De vuxna, till exempel i arbetet med Unga guidar unga, visar genom att höra varje barn att varje barn räknas. Varje barn tillåts utveckla och förbättra sina bidrag i aktiviteten, var och en får råd, och var och en får tid att pröva igen.

UNGA GUIDAR UNGA

De repeterar och barnen säger sina repliker i tur och ordning: en om rättkungen, en om balettkjolarna och en om de 70 dansarna i baletten.

Nästa säger:

- Hej hej, jag ska berätta om Birgit Nilsson...
- Vad fint, säger Anna efteråt, stå kvar och säg

sista ordet så det också hörs.

Micke fyller i:

- De andra frågade 'Vad sa du', så de vill ju höra.

Bravo säger han sen när killen gjort en gång till, nu ännu bättre. *(Observation höstterminen 2018)*

OPERA- OCH DRAMAWORKSHOP I ÅRSKURS 3

Efter att de har lyssnat och samtalat om musik och olika röstlägen och också rört sig till ett par olika stycken med olika känslouttryck vill Sara ha några frivilliga till nästa aktivitet. Resten sätter sig vid tavlan som publik. Två i taget av de frivilliga ska gå fram och säga var sin replik med olika känslor som de får viskat i örat av Sara. Den första ska fråga efter mjölk och den andra svara att de inte har nån. Publiken ska gissa vilka känslor de visar. Ofta gissar publiken rätt direkt, ibland får de som visar råd från Sara hur de kan förstärka sina uttryck.

– Jättebra, men gör igen så kan du visa ännu mer, säger Sara till en tjej.

Även de som gissar får bekräftelse; rädd och blyg är ju inte precis samma sak men känslorna kan ligga nära varandra. Övningen blir lekfull och de vill aldrig sluta, utan ber att Sara ska fortsätta visa känslor i öronen så de kan gissa vidare. *(Observation vårterminen 2019)*

Tillrättavisning får en helt annan innebörd än vad det ofta annars betyder; här är det de vuxna med mer erfarenhet som visar tillrätta, inte genom att peka ut brister i barnets förmåga, utan genom att ge råd, stöd, uppmärksamhet och uppmuntran. Många barn verkar växa i sin självkänsla på stående fot. Och då bär rösten också ännu längre.

ATT VÅGA KÄNNA SIG FRI ÄR EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET

Intervju med Sara Lewerth, pedagog Unga på Operan

HUR HAR ELEVERNA UTVECKLATS UNDER
DET TREÅRIGA PROJEKTET?

Det har varit värdefullt att eleverna har kunnat känna att de behärskar och känner till opera som konstform. De vet hur arbetsprocessen ser ut och har själva fått vara kreativa. Opera är inte längre något främmande och konstigt. De kommer kanske inte alla att bli operabesökare men de har fått kunskap och känslan av att vara mer kompetenta även i scenisk framställning och improvisation.

Eleverna blev successivt trygga i att möta oss, det blev en självklarhet att vi finns på skolan. Det har varit fantastiskt att se eleverna växa – jag mötte dem under tre år i olika skeden i deras liv, de mognade. De sken upp och var stolta när de kom ihåg hur de till exempel guidade andra elever i Unga guidar unga för något år sedan.

Det kan betyda mycket att möta utifrån kommande konstnärer, få en inblick i en annan värld.

Den magiska världen av skådespeleri, berättelser, kostymer att klä ut sig i till olika varelser, och att därefter få vara delaktiga själva i en föreställningsprocess.

Flera av barnen hade inte fått dansa innan vi kom till skolan. De upplevde att det inte var tillåtet. Det är viktigt att våga känna sig fri, det handlar om basal demokrati och mänskliga rättigheter. Kulturen öppnar en dörr till förståelsen av dessa begrepp, något som är grunden till vårt samhälle.

VAD FÖRVÄNTAR SIG UNGA PÅ OPERANS
PEDAGOGER AV LÄRARNAS PÅ SKOLAN?

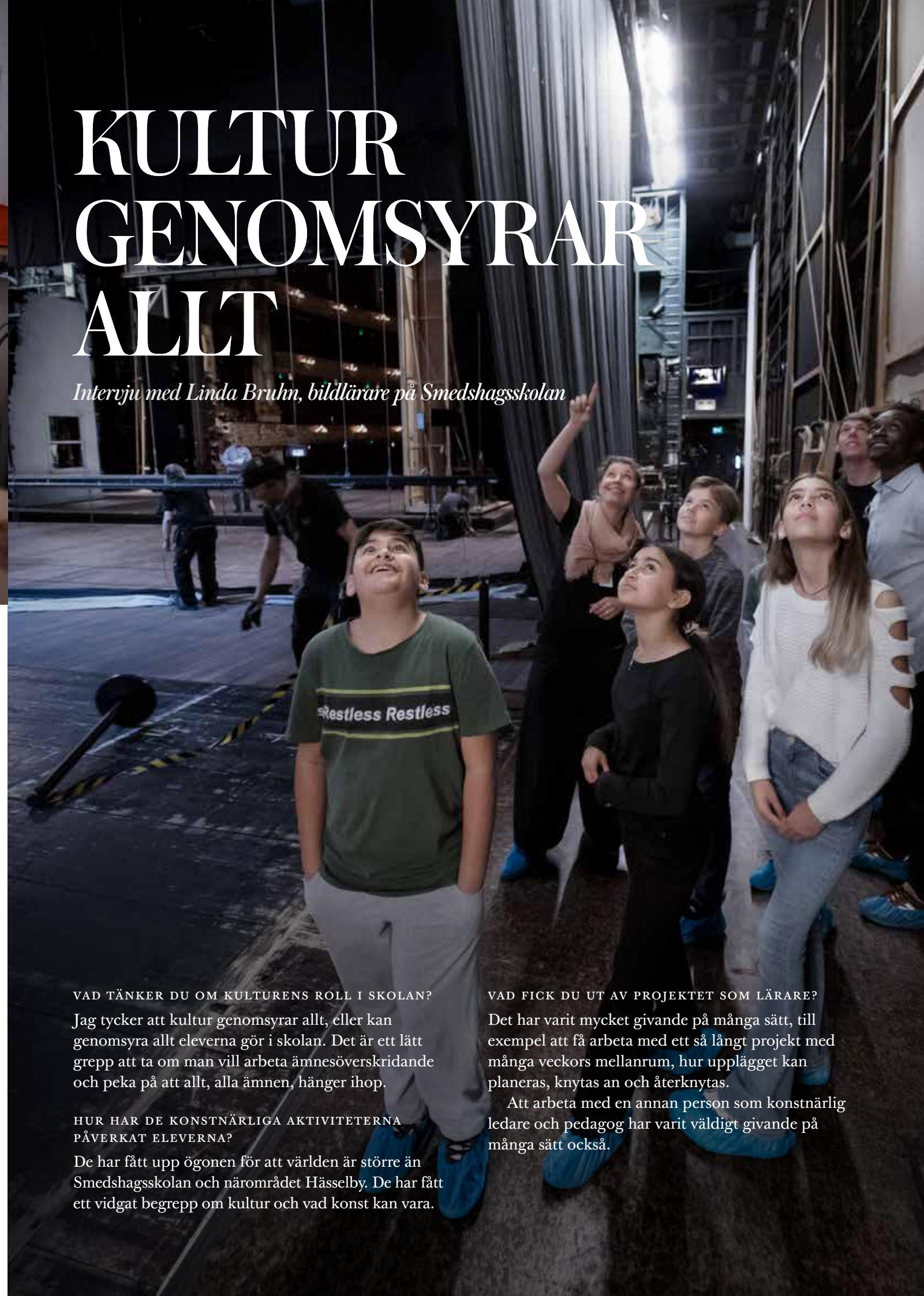
Det är viktigt att läraren är med i rummet hela tiden, är engagerad och ser eleverna. För elevernas skull och deras egen. Nya sidor av eleverna blir synliga. Ansvaret för det vi gör kan lämnas till oss. Men läraren känner dem och kan ta hand om enskilda elever om de behöver det i någon situation.

KULTUR GENOMSYPAR ALLT

Intervju med Linda Bruhn, bildlärare på Smedshagsskolan

Förståelsen av känslor har betydelse för **IDENTITETSUTVECKLINGEN**

Intervju med Annika Arnell, scenograf och pedagog Unga på Operan

VAD UPPTÄCKTE DU HOS ELEVERNA UNDER PROJEKTET?

Jag började arbeta med eleverna i årskurs 4 och följde dem ända upp till årskurs 6. När jag kom var variationen på elevernas kunskaper stor. Med hjälp av individuella uppgifter hann jag lära känna många olika personligheter och se deras olika världar. Alla blev delaktiga.

Något som jag tog fasta på var elevernas behov av att jobba med olika känslor. Vi byggde olika typer av scenografiska rum. En uppgift var att skapa både dröm och mardröm i rummet. Det var viktigt att gestalta även de fula och obehagliga känslorna, vi har alla både gott och ont inombords. Även elaka varelser fick ta form. Konsten ska vara ett rum för att uttrycka sina fantasier, ilska, arga och destruktiva känslor får också komma till uttryck i skapandet. Det finns en möjlighet att reflektera efteråt och diskutera,

det är en sorts befrielse som i bästa fall kan leda till försoning med sig själv genom att få bekräftelse på att olika känslor är allmänt mänskliga.

Under tre år fick jag chansen att lära känna eleverna och de fick möjligheten att få trygghet i rutiner som jag skapade i undervisningen. Med tiden upptäckte jag exempelvis de blyga barnen och hann ägna mig åt dem. Min pedagogik utgick mycket från individerna snarare än gruppen, då jag såg att det fanns ett behov av det.

Under en längre process blev allt jag gjorde mer anpassad till eleverna på plats och samarbetet fördjupades även med bildläraren. Eleverna slappnade av. Det var fantastiskt när barn som i början var tysta började uttrycka sig och vi fick lyssna till deras tankar. Att hitta ett sätt att uttrycka sig lättar på trycket i känslolivets och är givande för identitetsutvecklingen.

VAD TÄNKER DU OM KULTURENS ROLL I SKOLAN?

Jag tycker att kultur genomsyrar allt, eller kan genomsyra allt eleverna gör i skolan. Det är ett lätt grepp att ta om man vill arbeta ämnesöverskridande och peka på att allt, alla ämnen, hänger ihop.

HUR HAR DE KONSTNÄRLIGA AKTIVITETERNA PÅVERKAT ELEVERNA?

De har fått upp ögonen för att världen är större än Smedshagsskolan och närområdet Hässelby. De har fått ett vidgat begrepp om kultur och vad konst kan vara.

VAD FICK DU UT AV PROJEKTET SOM LÄRARE?

Det har varit mycket givande på många sätt, till exempel att få arbeta med ett så långt projekt med många veckors mellanrum, hur upplägget kan planeras, knytas an och återknytas.

Att arbeta med en annan person som konstnärlig ledare och pedagog har varit väldigt givande på många sätt också.

VI GÖR DET FÖR ATT VI KAN OCH FÖR ATT VI VILL GÖRA SKILLNAD!

Av Cecilia Kolga, Group Relations Executive Officer, Wallenius Lines

Om vi från näringslivet kan bidra till att skolbarn får möjligheten att upptäcka en helt ny värld, få andra perspektiv och till och med nya förebilder, så är valet enkelt. Om det bidraget dessutom innebär att barnen får en bättre sammanhållning i klassen, att de får lättare att ta till sig ny kunskap och senare i livet fattar beslut som påverkar dem och samhället positivt, ja då är vårt bidrag värt varenda krona. Vi sponsrar Unga på Operans projekt med Smedshagsskolan för att vi kan och för att vi vill eftersom vi är övertygade om att satsningar på barn och skola gör stor skillnad för framtiden – det är ju barnen som är vår framtid.

När vi år 2017 gick in i detta treåriga samarbetsprojekt med Unga på Operan, tog vi med oss starka, positiva erfarenheter från de två tidigare skolprojekten som vi varit med att finansiera under 2015 och 2016. Två helt olika projekt, men som båda fokuserade på att under två terminer låta barnen upptäcka och utforska musik, retorik, dans etcetera på schemalagd skoltid. Vi blev alla överväldigade av reaktionerna hos både elever, lärare och föräldrar och kände »är det så här enkelt att göra skillnad?».

Betygen höjdes generellt. Sammanhållningen i klasserna stärktes. Någon av lärarna berättade om hur elever som aldrig tidigare vågat säga ett ord inne i klassrummet, nu plötsligt stod på scenen och läste högt ur sin egenhändig skrivna dikt; självförtroendet växte. Unga på Operans pedagoger gjorde verkligen avtryck på många sätt.

Den stora skillnaden i det treåriga projektet jämfört med de två tidigare, är framför allt att det är just ett projekt på tre år. Eleverna och lärarna har levt med Operans pedagoger under fem terminer. Men just det här långsiktiga perspektivet gjorde att vi bestämde oss för att finansiera en forskare från Stockholms universitet som har följt projektet, observerat och utforskat hur barns inlärning, gruppdynamik och utveckling påverkas när kulturen knyts ihop med läroprocessen. Likaså hur konstnärlig verksamhet kan fungera integrerande i en mångkulturell miljö. Vi kommer ta del av resultaten med stor spänning under våren 2020.

UNGA PÅ OPERAN

VD, OPERACHEF OCH ANSVARIG UTGIVARE *Birgitta Svendén*

KONSTNÄRLIG CHEF UNGA PÅ OPERAN *Anna Karinsdotter*

KOMMUNIKATIONSCHEF *Catarina Falkenhav*

REDAKTÖR *Sigrid Herrault*

PROJEKTLEDARE *Jonas Drake*

KOMMUNIKATÖR *Stina Wikström*

FOTO *Markus Gårder, sida 12 Sara Strandlund*

från föreställningen När då då

GRAFISK FORM *Isobar*

TRYCK *Östertälje tryckeri 2019*

OPERAN